

Jacek Jaworski, Magdalena Swat

Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy

System oceny zgodności dla wyrobów stosowanych do budowy sieci i instalacji gazowych oraz odbiorników gazu

W artykule opisano obowiązujący system oceny zgodności dotyczący wyrobów stosowanych w gazownictwie z uwzględnieniem zmian, które nastąpiły w kilku ostatnich latach, w odniesieniu do unijnych aktów prawodawstwa harmonizacyjnego oraz krajowych aktów prawnych. Przedstawiono ogólne zasady funkcjonowania obowiązującego systemu oraz procedury oceny zgodności. Ponadto podano zakres akredytacji Instytutu Nafty i Gazu – PIB dotyczący systemu oceny zgodności.

Słowa kluczowe: system oceny zgodności, akredytacja, notyfikacja, gazownictwo.

System of conformity assessment for products used in gas networks and gas installations and for gas appliances

The article describes the current system of conformity assessment for products used in the gas industry, taking into account changes that have occurred in the last few years, in relation to EU harmonisation legislation and acts of national legislation. It presents the general principles of the current system and conformity assessment procedures. Furthermore, the scope of accreditation of the Oil and Gas – NRI concerning the conformity assessment system is given.

Key words: system of conformity assessment, accreditation, notification, gas industry.

Wprowadzenie

W wielu gałęziach przemysłu, w tym również przemyśle gazowniczym, powszechnie używane są wyrażenia „certyfikat”, „aprobata techniczna”, „deklaracja zgodności”, „strona trzecia”, „akredytacja”, „notyfikacja”. Sformułowania te, jak już opisywano we wcześniejszej publikacji [2], z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej powiązane zostały ze sobą w złożony system, zwany systemem oceny zgodności.

System oceny zgodności oparty na dyrektywach nowego podejścia funkcjonuje w Unii Europejskiej od czasu wdrożenia dyrektyw ustanowionych zgodnie z zasadami uchwały Rady Unii Europejskiej z dnia 7 maja 1985 r. w sprawie nowego podejścia do harmonizacji technicznej i normalizacji. Po przystąpieniu do Unii Europejskiej zaczął on również obowiązywać w Polsce. Do prawa polskiego dyrektywy wdrożono ustawą o systemie oceny zgodności z 2002 r.

[27] oraz za pomocą wydanych na podstawie tej ustawy krajowych rozporządzeń.

W ostatnich latach dotychczas funkcjonujące dyrektywy zastępowane są przez przekształcone dyrektywy lub też rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady. Potrzeba zmian wyniknęła z konieczności dostosowania unijnego prawodawstwa harmonizacyjnego do tzw. nowych ram prawnych, ustanowionych w roku 2008, tj.:

- rozporządzenia (WE) 765/2008 [20], w którym ustanowiono zasady akredytacji jednostek oceniających zgodność, ramy nadzoru rynku produktów i kontroli produktów pochodzących z państw trzecich, a także ogólne zasady dotyczące oznakowania CE;
- decyzji 768/2008/WE [6], w której ustanowiono wspólne zasady i przepisy odniesienia mające być stosowane

w całym prawodawstwie harmonizacyjnym, aby zapewnić spójne podstawy do zmiany lub przekształcania tego prawodawstwa. Przepisy te obejmują między innymi procedury oceny zgodności, obowiązki podmiotów gospodarczych, procedury notyfikacji oraz wymagania dla jednostek notyfikowanych, zasady funkcjonowania organów notyfikujących, ogólne zasady oznakowania znakiem CE oraz deklaracji zgodności.

W praktyce więc do przekształconych dyrektyw czy też rozporządzeń dodano zapisy dotyczące aspektów z wyżej wymienionych nowych ram prawnych w celu ujednoczenia obowiązujących przepisów i uczynienia ich jaśniejszymi i prostszymi. Procedury i moduły oceny zgodności również zostały dostosowane do opisanych w decyzji 768/2008/WE [6]. Mając jednak na uwadze szczególnie charakter wyrobów budowlanych oraz wagę systemu ich oceny, uznano, że w tym przypadku procedury oceny zgodności ustanowione w decyzji nr 768/2008/WE nie są odpowiednie. Dla wyrobów budowlanych zatem w rozporządzeniu 305/2011 (CPR) [19] określono specjalne procedury oceny i weryfikacji właściwości użytkowych, które zaprezentowane zostały w dalszej części artykułu.

Jednym z pierwszych przekształconych aktów prawodawstwa harmonizacyjnego było rozporządzenie 305/2011 (CPR) [19], dotyczące wyrobów budowlanych, które zaczęło obowiązywać w całości z dniem 1 lipca 2013 r. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nie wymagają transpozycji do prawodawstw państw członkowskich, ale prawodawstwa te należy dostosować tak, aby nie były sprzeczne z rozporządzeniami unijnymi. Dlatego też rozporządzenie 305/2011 [19] zostało wprowadzone do polskiego prawa poprzez ustawę z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy o systemie oceny zgodności [25].

W bieżącym roku zaczęły obowiązywać przekształcone dyrektywy, w zakresie opisywanym w niniejszym artykule, jak dyrektywa 2014/32/UE (MID) [10], dotycząca przyrządów pomiarowych, oraz 2014/68/UE (PED) [11], odnosząca się do urządzeń ciśnieniowych. Pakiet 13 przekształconych dyrektyw został wdrożony do polskiego prawodawstwa poprzez ustawę o systemie oceny zgodności i nadzoru rynku z dnia 13 kwietnia 2016 r. [26] oraz przez rozporządzenia wydane na mocy tej ustawy. Zważywszy na to, że niektóre dyrektywy, np. dyrektywa dotycząca urządzeń spalających paliwa gazowe 2009/142/WE (GAD) [9], obowiązują jeszcze w „starym” kształcie, obecnie w Polsce stosowane są obie ustawy odnoszące się do systemu oceny zgodności: z 2002 r. oraz z 2016 r. [26, 27]. Należy jednak zaznaczyć, że dyrektywa 2009/142/WE (GAD) zostanie zastą-

piona w 2018 r. rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/426 (GAR) [18], które zostało opublikowane w marcu 2015 r.

Reasumując, po przystąpieniu do Unii Europejskiej Polska była zobowiązana dostosować swoje prawodawstwo do unijnego w zakresie oceny zgodności wyrobów i ich wprowadzania do obrotu. Obecnie, po zmianach, które nastąpiły w 2016 roku, obowiązują w naszym kraju poniższe akty prawne w odniesieniu do wyrobów stosowanych do budowy sieci i instalacji gazowych oraz odbiorników gazu:

- ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności [27],
- ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku [26],
- ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów [24],
- ustawa o wyrobach budowlanych (Dz. U. z 2014 r., poz. 883 z późn. zm.) [23]

oraz akty wykonawcze, czyli rozporządzenia krajowe wydane na mocy powyższych ustaw.

Rozporządzenia krajowe wdrażające dyrektywy określają m.in.:

- wymagania zasadnicze w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dotyczące projektowania oraz wytwarzania wyrobów lub urządzeń objętych dyrektywą,
- procedury oceny zgodności,
- zakres dokumentacji technicznej,
- sposób oznakowania urządzeń objętych dyrektywą,
- elementy deklaracji zgodności.

W funkcjonującym obecnie systemie ocenę zgodności z wymaganiami aktów unijnego prawodawstwa harmonizacyjnego – dyrektyw nowego podejścia lub rozporządzeń UE – przeprowadza sam producent, współpracując z jednostkami notyfikowanymi (tzw. stroną trzecią, niezależną od wyrobu, dostawcy i odbiorcy). Przy tym niektóre dyrektywy lub rozporządzenia czy też poszczególne procedury oceny zgodności przewidują dokonanie tej oceny całkowicie samodzielnie przez producenta. Pozytywny wynik oceny zgodności umożliwia mu naniesienie na wyrób wymaganego oznakowania zgodności. Tak funkcjonujący system oceny zgodności stwarza więcej swobody dla producenta, ale jednocześnie zwiększa odpowiedzialność za wprowadzane do obrotu lub oddane do użytku wyroby.

Trzeba ponadto dodać, że oprócz tzw. obszaru zharmonizowanego w zakresie wyrobów budowlanych funkcjonuje również w Polsce obszar krajowy, gdzie do oceny zgodności angażowane są akredytowane jednostki oceniające zgodność lub akredytowane laboratoria, będące również stroną trzecią, niezależną od certyfikowanego wyrobu czy organizacji.

System oceny zgodności

Ogólne zasady funkcjonowania systemu oceny zgodności dotyczące dyrektyw nowego podejścia

Jak wspomniano powyżej, obecnie stosowane są w Polsce dwie ustawy dotyczące systemu oceny zgodności [26, 27]. Jednak ponieważ większość dyrektyw objęta jest już nową ustawą o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku z dnia 13 kwietnia 2016 r. [26], dla przejrzystości prezentowanego materiału dalsza jego część oparta jest na przepisach tej nowej ustawy.

Zgodnie z art. 3.1 ustawy [26] system oceny zgodności tworzą zasady, procedury i normy określające, w jaki sposób ocena zgodności ma być przeprowadzana, oraz wymagania stawiane wyrobom podlegającym ocenie zgodności.

Jeżeli wyrób wytwarzany lub importowany spoza obszaru Unii Europejskiej należy do kategorii objętych dyrektywami nowego podejścia lub rozporządzeniami unijnymi przewidującymi zastosowanie oznakowania zgodności, powinien spełniać zasadnicze wymagania zawarte w tych przepisach. Dokonanie oceny zgodności jest obowiązkowe przed wprowadzeniem wyrobu do obrotu lub oddaniem go do użytku. Oznacza to, że nie każdy wyrób podlega wyżej wymienionej ocenie. Jeżeli wytwarzany lub importowany wyrób nie należy do kategorii, których dotyczą dyrektywy nowego podejścia lub rozporządzenia UE, nie ma obowiązku umieszczenia na nim oznakowania zgodności (np. oznakowania CE). Należy zaznaczyć, że oznakowanie CE nie jest znakiem poświadczającym bezpieczeństwo wyrobu czy też jego jakość ani oznaczeniem miejsca pochodzenia wyrobu. Stanowi ono natomiast potwierdzenie przez producenta, że dany wyrób spełnia zasadnicze wymagania i został poddany stosownym procedurom oceny zgodności przewidzianym w odpowiednich aktach unijnego prawodawstwa harmonizacyjnego dotyczących danego wyrobu. Nie ma zatem możliwości dobrowolnego stosowania oznakowania CE. Zgodnie z art. 12 wyżej wymienionej ustawy [26] minister właściwy ze względu na przedmiot oceny zgodności określa, w drodze rozporządzeń, m.in. zasadnicze wymagania dla wyrobów podlegających ocenie zgodności zdefiniowane w dyrektywach nowego podejścia oraz procedury oceny zgodności, biorąc pod uwagę rodzaje wyrobów oraz stopień stwarzanych przez nie zagrożeń, a także inne wymagania zawarte w dyrektywach nowego podejścia.

Ustawa o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku [26] określa:

- zasady przeprowadzania oceny zgodności wyrobów,
- obowiązki podmiotów gospodarczych,
- warunki i tryb udzielania akredytacji,
- zasady i tryb udzielania autoryzacji oraz sposób notyfikacji

- kacji autoryzowanych jednostek oceniających zgodność,
- zadania Polskiego Centrum Akredytacji,
- zasady funkcjonowania systemu nadzoru rynku.

Celem ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku [26] jest zapewnienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, eliminowanie stwarzanych przez wyroby zagrożeń dla zdrowia lub bezpieczeństwa użytkowników i konsumentów oraz mienia i środowiska, a także zniesienie barier technicznych w handlu i ułatwianie międzynarodowego obrotu towarowego.

Wprowadzenie oceny zgodności, jak przedstawiono w publikacji z 2009 r. [2], wiązało się z przejściem w państwach członkowskich UE od dyrektyw „starego podejścia” (określających wymagania szczegółowe) do dyrektyw „nowego podejścia” oraz z opracowaniem zasad oceny modułowej wyrobów. Zgodnie z zasadami dyrektyw nowego podejścia ocena wyrobów dotyczy tylko wymagań zasadniczych, przez które rozumie się wymagania w zakresie cech wyrobu, jego projektowania lub wytwarzania, określone w tych dyrektywach. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy [26] domniemywa się, że wyrób spełnia określone zasadnicze wymagania, jeżeli jest zgodny z odpowiednimi postanowieniami norm zharmonizowanych lub ich częściami czy też z wymaganiami ich zharmonizowanych specyfikacji technicznych. Najprostszą metodą udowodnienia spełnienia przez wyrób zasadniczych wymagań jest więc wykazanie zgodności z normą zharmonizowaną lub specyfikacją zharmonizowaną. W przypadku gdy producent lub jego upoważniony przedstawiciel nie wykaże zgodności wyrobu z odpowiednimi postanowieniami norm zharmonizowanych lub pozostałych zharmonizowanych specyfikacji technicznych, jest obowiązany dowieść zgodności wyrobu z zasadniczymi wymaganiami na podstawie innych dokumentów. Normy zharmonizowane to normy europejskie opracowane i przyjęte przez europejskie organizacje normalizacyjne na podstawie złożonego przez Komisję wniosku do celów zastosowania prawodawstwa harmonizacyjnego Unii, których numery i tytuły są publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. W Polsce numery i tytuły norm zharmonizowanych publikowane są w „Monitorze Polskim” jako obwieszczenia Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego w sprawie wykazu norm zharmonizowanych. Z kolei specyfikacje zharmonizowane to specyfikacje techniczne inne niż normy europejskie, w szczególności dokumenty normatywne Międzynarodowej Organizacji Metrologii Prawnej (OIML), uznane przez Komisję Europejską i ogłaszane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

W procesie oceny zgodności w obszarze zharmonizowanym uczestniczą producenci, ich upoważnieni przedstawiciele

le oraz jednostki notyfikowane. Podczas dokonywania oceny zgodności wyrób może być poddawany:

- badaniom przez:
  - producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela, jeżeli nie jest wymagane przeprowadzenie badań przez laboratorium niezależne od dostawcy i odbiorcy,
  - akredytowaną jednostkę własną, jeżeli dopuszczalne jest przeprowadzenie badań przez taką jednostkę,
  - jednostkę notyfikowaną, jeżeli wymagane jest przeprowadzenie badań przez laboratorium niezależne od dostawcy i odbiorcy,
- sprawdzeniu zgodności z wymaganiami – przez jednostkę notyfikowaną lub
- certyfikacji – przez jednostkę notyfikowaną.

Pozytywny wynik oceny zgodności z zasadniczymi wymaganiami dokonywanej przez notyfikowaną jednostkę certyfikującą stanowi podstawę do wydania producentowi lub upoważnionemu przez niego przedstawicielowi certyfikatu.

Zgodnie z art. 6 ustawy [26] producent lub jego upoważniony przedstawiciel, który poddał wyrób i/lub proces jego wytwarzania ocenie zgodności z wymaganiami i potwierdził ich zgodność, wystawia deklarację zgodności, jeżeli zastosowana procedura oceny zgodności to przewiduje, i umieszcza oznakowanie zgodności w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 12 ustawy [26].

System oceny zgodności dotyczący wyrobów budowlanych

Jak już wspomniano we wprowadzeniu do niniejszego artykułu, od 1 lipca 2013 r. w zakresie wyrobów budowlanych obowiązuje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. (CPR) [19] ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106/EWG. Zakresowi rozporządzenia 305/2011 [19] podlegają wyroby budowlane objęte zharmonizowaną specyfikacją techniczną, czyli zgodne z normą zharmonizowaną lub z wydaną dla nich europejską oceną techniczną. Jak wynika z informacji umieszczonych na stronie Komisji Europejskiej (<http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>), w zakresie wyrobów budowlanych stosowanych do sieci i instalacji gazowych nie opracowano, do czasu przygotowania niniejszego artykułu, europejskiego dokumentu oceny, na podstawie którego mogłaby zostać wydana europejska ocena techniczna, ani też wcześniej nie wydano żadnej europejskiej aprobaty technicznej. Dlatego dokumenty te i procedury ich wydawania nie są omawiane w niniejszym artykule. W przypadku wyrobu podlegającego zakresowi rozporządzenia 305/2011 (CPR) [19] producent ma obowiązek dokonania oceny zgodności, nazwanej oceną i weryfikacją

stałości właściwości użytkowych. Procedury oceny, nazwane systemami oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych, przedstawiono w dalszej części artykułu. Przed wprowadzeniem wyrobu do obrotu producent lub jego upoważniony przedstawiciel ma obowiązek sporządzenia deklaracji właściwości użytkowych, która daje możliwość przedstawienia użytkownikom cech technicznych wyrobu. Deklaracja ta wystawiana jest zgodnie z art. 4 i 6 rozporządzenia [19] i powinna być dostarczana wraz z wyrobem lub udostępniana na stronie internetowej producenta albo upoważnionego przedstawiciela. Oznakowanie wyrobu znakiem CE umieszcza się zgodnie z art. 8 i 9 rozporządzenia [19]. Ogólne zasady funkcjonowania powyższego systemu oceny zgodności są podobne do opisanych w punkcie 2.1 i przewidują udział jednostki notyfikowanej (notyfikowane jednostki certyfikujące wyrób, notyfikowane jednostki certyfikujące zakładową kontrolę produkcji lub laboratoria notyfikowane) lub wykonanie oceny samodzielnie przez producenta. Wyroby budowlane powinny posiadać właściwości użytkowe w odniesieniu do zasadniczych charakterystyk właściwych dla zamierzonych zastosowań. Zasadnicze charakterystyki wyrobów budowlanych określa się w zharmonizowanych specyfikacjach technicznych w odniesieniu do podstawowych wymagań dotyczących obiektów budowlanych.

W przypadku wyrobów budowlanych nieobjętych zharmonizowanymi specyfikacjami technicznymi obowiązują przepisy krajowe. Jest to ustawa o wyrobach budowlanych [23] oraz wydane na mocy tej ustawy rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie deklarowania zgodności wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym [15]. Zgodnie z tymi aktami prawnymi wyroby budowlane podlegają obowiązkowej ocenie zgodności i oznakowaniu ich krajowym znakiem budowlanym. Do oceny zgodności, tam, gdzie jest to przewidziane, angażowane są jednostki akredytowane (jednostki certyfikujące lub laboratoria badawcze), a dokumentami odniesienia są Polskie Normy wyrobu niemające statusu wycofanych lub aprobaty techniczne.

Aprobata techniczna to dokument stanowiący pozytywną ocenę techniczną przydatności wyrobu budowlanego do zamierzonego zastosowania, zależną od spełnienia przez obiekty budowlane, w których będzie wbudowany wyrób, wymagań podstawowych. Aprobaty techniczne udzielane są dla wyrobu, dla którego nie istnieje Polska Norma wyrobu lub którego właściwości użytkowe różnią się od właściwości określonych w normie. Do wydawania aprobat technicznych upoważnione zostały jednostki organizacyjne, których wykaz jest opublikowany w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 8 listopada 2004 r. w sprawie aprobat technicznych oraz jednostek organizacyjnych upoważnionych do

ich wydawania (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1040). W rozporządzeniu tym został również opisany tryb postępowania aprobowanego.

W dalszej części artykułu zaprezentowano procedury oceny zgodności dotyczące krajowego obszaru wyrobów budowlanych.

Warto wspomnieć, że przepisy dotyczące krajowego systemu oceny zgodności wyrobów budowlanych zmieniają się i od 1 stycznia 2017 r. producenci będą dokonywać oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych oraz sporządzać deklaracje właściwości użytkowych, podobnie jak w obszarze zharmonizowanym. Ponadto zamiast dotychczasowych aprobat technicznych wydawane będą krajowe oceny techniczne.

Akredytacja, autoryzacja oraz notyfikacja

W przypadku wielu procedur oceny zgodności wymagany jest udział trzeciej strony, tzw. jednostki notyfikowanej. Jednostka notyfikowana to instytucja niezależna zarówno od dostawcy (producenta, upoważnionego przedstawiciela, dystrybutora, importera), jak i odbiorcy (konsumenta, użytkownika itd.), działająca w sposób obiektywny, spełniająca wymagania określone w dyrektywach lub rozporządzeniach Unii Europejskiej. Aby jednostka mogła funkcjonować jako jednostka notyfikowana, według przepisów obowiązujących w Polsce, czyli ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku [26], powinna uzyskać akredytację we właściwym zakresie. Jednakże nie we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej akredytacja jest obowiązkowa. Niespójne wymagania w tym zakresie powodują, że oceny zgodności przeprowadzane przez jednostki notyfikowane z różnych krajów są na zróżnicowanym poziomie. Akredytacja w Polsce udzielana jest przez Polskie Centrum Akredytacji (PCA) na wniosek zainteresowanej jednostki oceniającej zgodność po dokonaniu jej oceny i potwierdzeniu, że spełnia wymagania i warunki określone w odpowiednich normach zharmonizowanych oraz w innych dokumentach mających zastosowanie do akredytacji danego rodzaju jednostek, np. wynikających z rozporządzenia (WE) 765/2008 [27]. Dokumentem potwierdzającym udzielenie akredytacji jest certyfikat akredytacji, zawierający między innymi: zakres udzielonej akredytacji, okres jej ważności, a także wskazanie normy zharmonizowanej oraz dodatkowych wymagań, jeśli mają zastosowanie. Jednostki oceniające zgodność w celu uzyskania notyfikacji mogą ubiegać się o autoryzację. Powinny wówczas spełnić warunki określone w art. 28 ust. 1 ustawy [26], między innymi:

- być niezależne i bezstronne w stosunku do podmiotów lub wyrobów, które oceniają,
- dysponować środkami odpowiednimi do przeprowadzania zadań technicznych i administracyjnych,
- posiadać personel o odpowiednim wykształceniu, wie-

dzy i doświadczeniu w zakresie przeprowadzanej oceny zgodności,

- posiadać ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej w wysokości adekwatnej do ryzyka związanego z oceną zgodności,
- przestrzegać tajemnicy zawodowej,
- brać udział w działalności normalizacyjnej i w działalności grupy koordynującej jednostki notyfikowane oraz traktować dokumenty i decyzje opracowane przez te grupy jako ogólne wytyczne,
- spełniać dodatkowe warunki określone w unijnym prawodawstwie harmonizacyjnym,
- dysponować przejrzystymi i powtarzalnymi procedurami, na podstawie których przeprowadzana jest ocena zgodności.

Autoryzacja udzielana jest na wniosek zainteresowanej jednostki spełniającej określone powyżej kryteria – pod warunkiem posiadania akredytacji i tylko w zakresie jej odpowiadającym. Warunek ten nie dotyczy jednostek administracji rządowej wykonujących czynności związane z prawną kontrolą metrologiczną przyrządów pomiarowych na podstawie ustawy z dnia 11 maja 2001 r. – Prawo o miarach (Dz. U. 2013 r., poz. 1069 oraz z 2015 r., poz. 978).

Autoryzacji dokonuje minister lub kierownik urzędu centralnego właściwy ze względu na przedmiot oceny zgodności w drodze decyzji administracyjnej. Notyfikacji autoryzowanych jednostek dokonuje właściwy minister. Jednostki oceniające zgodność mogą prowadzić działalność pod warunkiem, że w terminie 14 dni od notyfikacji ani Komisja Europejska, ani pozostałe państwa członkowskie nie zgłoszą zastrzeżeń. W przypadku jednostek nieposiadających akredytacji termin ten wynosi 2 miesiące. Wykaz jednostek notyfikowanych publikowany jest przez Komisję Europejską na stronie internetowej (<http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>).

System nadzoru rynku

System nadzoru rynku, zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy [26], obejmuje:

- kontrolę spełniania wymagań przez wyroby lub kontrolę zagrożeń stwarzanych przez wyroby,
- postępowanie w sprawie wyrobów niezgodnych z wymaganiami lub stwarzających zagrożenie po wprowadzeniu ich do obrotu lub oddaniu do użytku,
- kontrolę wyrobów przywożonych na teren Unii Europejskiej objętych ustawą [26].

Kontrole jak wyżej, zgodnie z art. 58 ustawy [26], prowadzi:

- wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej,
- inspektorzy pracy,
- Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej,

- Prezes Urzędu Transportu Kolejowego,
- organy nadzoru budowlanego,
- Prezes Wyższego Urzędu Górniczego,
- dyrektorzy urzędów morskich,
- wojewódzcy inspektorzy transportu drogowego,
- dyrektorzy okręgowych urzędów miar.

Postępowania w zakresie wprowadzonych do obrotu lub oddanych do użytku wyrobów niezgodnych z wymaganiami prowadzą:

- Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
- okręgowi inspektorzy pracy,
- Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej,
- Prezes Urzędu Transportu Kolejowego,
- organy nadzoru budowlanego,
- Prezes Wyższego Urzędu Górniczego,
- dyrektorzy urzędów morskich,
- wojewódzcy inspektorzy transportu drogowego,
- Prezes Głównego Urzędu Miar.

Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy jako jednostka notyfikowana

Działanie jednostek notyfikowanych w Polsce stało się możliwe prawnie od dnia przystąpienia naszego kraju do UE. Instytut jest jednostką notyfikowaną z numerem identyfikacyjnym 1450 do niżej wymienionych aktów unijnego prawodawstwa harmonizacyjnego:

- dyrektywy 2009/142/WE (GAD) [9], wdrożonej do prawa polskiego rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń spalających paliwa gazowe [22] – w pełnym zakresie,
- dyrektywy 92/42/EWG (BED) [12], wdrożonej do prawa polskiego rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 20 października 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dotyczących efektywności energetycznej nowych wodnych kotłów grzewczych opalanych paliwami ciekłymi lub gazowymi [14] – w pełnym zakresie,
- dyrektywy 2014/68/UE (PED) [11], wdrożonej do prawa polskiego rozporządzeniem Ministra Rozwoju z dnia 11 lipca 2016 r. w sprawie wymagań dla urządzeń ciśnieniowych i zespołów urządzeń ciśnieniowych [16] – w zakresie kategorii urządzeń do III,
- dyrektywy 2014/32/UE (MID) [10], wdrożonej do prawa polskiego rozporządzeniem Ministra Rozwoju z dnia 2 czerwca 2016 r. w sprawie wymagań dla przyrządów pomiarowych [17] – w zakresie gazomierzy i przeliczników do gazomierzy,
- rozporządzenia 305/2011 (CPR) [19], dotyczącego wyro-

bów budowlanych – w zakresie systemów kominowych, kurków kulowych do instalacji gazowych oraz urządzeń do ogrzewania pomieszczeń.

Notyfikacja upoważnia Instytut do prowadzenia procedur oceny zgodności według powyższych rozporządzeń, w zakresie posiadanej akredytacji PCA, tj.:

- certyfikatu akredytacji jednostki certyfikującej wyroby nr AC 010 (zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17065:2013-03),
- certyfikatu akredytacji jednostki certyfikującej systemu zarządzania nr AC 116 (zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17021-1:2015-09),
- certyfikatu akredytacji jednostki badawczej nr AB 041 (zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2005).

Dyrektywa 2014/68/UE (PED) [11], dotycząca urządzeń ciśnieniowych, obejmuje swoim zakresem między innymi osprzęt ciśnieniowy i zabezpieczający, czyli armaturę ciśnieniową, regulującą i zaporową stosowaną w stacjach redukcyjnych ciśnienia lub stacjach sprężania. Właśnie te urządzenia wchodzi w zakres akredytacji Instytutu Nafty i Gazu – Państwowego Instytutu Badawczego.

W ramach dyrektywy 2014/32/UE (MID) [10], dotyczącej przyrządów pomiarowych, Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy posiada notyfikację dla gazomierzy i przeliczników do gazomierzy w zakresie modułów: B (badanie typu UE) oraz D (zgodność z typem na podstawie zapewnienia jakości procesu produkcji).

Procedury oceny zgodności na podstawie dyrektyw

Ocena zgodności wyrobów objętych dyrektywami ma na celu wykazanie przez producenta, że spełniają one wymagania stawiane przez te dyrektywy. Po dokonaniu oceny zgodności z wynikiem pozytywnym, a przed wprowadzeniem wyrobu do obrotu producent wystawia deklarację zgodności i umieszcza na wyrobie oznakowanie CE. W przypadku gdy wyrób podlega zakresowi kilku aktów unijnego prawodawstwa harmonizacyjnego, oznakowanie CE musi dotyczyć

spełnienia przez wyrób wszystkich odnoszących się do niego wymagań. Sposób oznakowania wyrobów oraz elementy deklaracji zgodności zostały określone w rozporządzeniach wdrażających dyrektywy do prawa polskiego. W rozporządzeniach tych zawarto również przepisy dotyczące dostarczania deklaracji zgodności. Np. w przypadku przyrządów pomiarowych kopia deklaracji zgodności powinna być dostarczana do każdego przyrządu pomiarowego lub do partii

przyrządów przekazywanych jednemu użytkownikowi, podczas gdy w przypadku np. urządzeń spalających paliwa gazowe czy też urządzeń ciśnieniowych deklaracja zgodności powinna być jedynie przechowywana przez producenta i udostępniana na żądanie właściwych organów nadzoru rynku.

Dyrektywa 2009/142/WE (GAD), dotycząca urządzeń spalających paliwa gazowe, i dyrektywa 92/42/ EWG (BED), dotycząca nowych wodnych kotłów grzewczych

Dyrektywa 2009/142/WE (GAD) [9] obejmuje swoim zakresem zarówno urządzenia spalające paliwa gazowe, jak i osprzęt. Urządzenia spalające paliwa gazowe to urządzenia używane do gotowania, ogrzewania, przygotowywania gorącej wody, chłodzenia, oświetlania lub prania, w których temperatura wody nie przekracza 105°C w normalnych warunkach użytkowania. Zakresem dyrektywy [9] objęte są również palniki z wymuszonym nadmuchem, a także urządzenia przeznaczone do wyposażenia w takie palniki. Przepisów dyrektywy nie stosuje się natomiast do urządzeń specjalnie zaprojektowanych do wykorzystania w procesach przemysłowych prowadzonych w obiektach przemysłowych.

W dyrektywie zostały przewidziane następujące procedury dotyczące oceny zgodności:

- do urządzeń produkowanych jednostkowo lub w małych ilościach zastosowanie ma weryfikacja jednostkowa WE, polegająca na tym, że jednostka notyfikowana weryfikuje i potwierdza, że pojedyncze urządzenie lub kilka urządzeń spełnia wymagania dyrektywy;
- w przypadku urządzeń produkowanych seryjnie obowiązkowe jest przeprowadzenie badania typu WE, w którym jednostka notyfikowana sprawdza urządzenia reprezentatywne dla przewidywanej produkcji i poświadcza, że są one zgodne z wymaganiami dyrektywy. Oprócz badania typu WE, zgodnie z wyborem producenta, urządzenia przed wprowadzeniem do obrotu należy poddać jednej z procedur:
  - deklarowanie zgodności WE z typem – jednostka notyfikowana prowadzi kontrolę urządzeń na miejscu,
  - deklarowanie zgodności WE z typem wraz z zapewnieniem jakości produkcji – jednostka notyfikowana ocenia i monitoruje system jakości producenta,
  - deklarowanie zgodności WE z typem wraz z zapewnieniem jakości wyrobu – jednostka notyfikowana ocenia i monitoruje system jakości producenta (naciśnięty jest na badania i próby przeprowadzane po zakończeniu wytwarzania urządzenia),
  - weryfikacja WE – jednostka notyfikowana poddaje weryfikacji każde urządzenie lub dokonuje weryfikacji statystycznej jednorodnej partii urządzeń i po-

twierdza przeprowadzenie procedury poprzez wystawienie certyfikatu zgodności.

Należy również dodać, że odnośnie do m.in. urządzeń spalających paliwa gazowe od 26 września 2015 r. obowiązują przepisy rozporządzenia nr 813/2013 [13] w odniesieniu do wymogów ekoprojektu dla ogrzewaczy pomieszczeń i ogrzewaczy wielofunkcyjnych. Zgodnie z postanowieniami tego rozporządzenia procedury oceny zgodności w zakresie sprawności użytkowej dotyczące kotłów paliwowych do ogrzewania pomieszczeń o znamionowej mocy cieplnej > 70 kW i ≤ 400 kW oraz wielofunkcyjnych paliwowych kotłów grzewczych o znamionowej mocy cieplnej > 70 kW i ≤ 400 kW należy wykonywać zgodnie z art. 7 ust. 2 oraz załącznikami III–V dyrektywy 92/42/EWG (BED) [12]. Praktycznie więc w wyżej wymienionym zakresie stosuje się takie same procedury oceny zgodności jak w dyrektywie 2009/142/WE (GAD) [9], natomiast ocena zgodności w stosunku do pozostałych wymagań rozporządzenia 813/2013 [13] nie wymaga angażowania jednostki notyfikowanej. Na mocy art. 9 rozporządzenia 813/2013 [13] dyrektywa 92/42/EWG (BED) [12] straciła moc za wyjątkiem art. 7 ust. 2 i załączników III–V, dotyczących procedur oceny zgodności, oraz art. 8, odnoszącego się do notyfikacji jednostek.

Warto też podkreślić, że 21 kwietnia 2018 r. dyrektywa 2009/142/WE (GAD) [9] zostanie uchylona i zastąpiona poprzez rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/426 (GAR) [18]. Podobnie jak w rozporządzeniu CPR [19], dyrektywach MID [10] i PED [11] główną zmianą jest wprowadzenie tzw. nowych ram prawnych, ale też obowiązywać będą inne, nowe przepisy. Na przykład certyfikaty badania typu UE wydawane będą na okres 10 lat, a nie jak do tej pory – bezterminowo.

Dyrektywa 2014/32/UE (MID) [10], dotycząca przyrządów pomiarowych

Ocena zgodności dotycząca gazomierzy oraz przeliczników do gazomierzy była przedmiotem publikacji zamieszczanych w miesięczniku „Nafta-Gaz” w latach 2012 [5], 2014 [4] i 2016 [1], w których opisano zasady funkcjonowania systemu oceny zgodności w tym obszarze, ze szczególnym uwzględnieniem mających zastosowanie norm zharmonizowanych i innych dokumentów normatywnych, zarówno w odniesieniu do poprzednio obowiązującej, jak i nowej dyrektywy MID.

Nowa dyrektywa MID [10] zaczęła obowiązywać w całym zakresie od 20 kwietnia 2016 r. i uchyliła poprzednio stosowaną dyrektywę 2004/22/WE [7].

W odniesieniu do gazomierzy i przeliczników do gazomierzy rozporządzenie Ministra Rozwoju [23] wdrażające wyżej wymienioną dyrektywę przewiduje przeprowadzenie oceny zgodności wykorzystującej następujące procedury:

- badanie typu (moduł B) połączone z zapewnieniem jakości produkcji (moduł D) – jednostka notyfikowana ocenia i nadzoruje system jakości – albo
- badanie typu (moduł B) połączone z weryfikacją wyrobu (moduł F),
- pełne zapewnienie jakości z badaniem projektu (moduł H1).

Poszczególne moduły są bardzo podobne jak w przypadku opisanej powyżej dyrektywy GAD [19].

Badanie typu (moduł B) to część procedury oceny zgodności, w której jednostka notyfikowana bada projekt techniczny przyrządu pomiarowego oraz sprawdza i poświadcza, że projekt techniczny spełnia wymagania zasadnicze określone w dyrektywie.

Zgodność z typem na podstawie zapewnienia jakości procesu produkcji (moduł D) to część procedury oceny zgodności, w której jednostka notyfikowana ocenia i nadzoruje system jakości producenta.

Zgodność z typem na podstawie weryfikacji wyrobu (moduł F) to część procedury, w której jednostka notyfikowana dokonuje weryfikacji każdego przyrządu lub statystycznej weryfikacji jednorodnej partii przyrządów pomiarowych i sporządza certyfikat zgodności dotyczący przeprowadzonych badań.

Pełne zapewnienie jakości z badaniem projektu (moduł H1) to procedura, w której jednostka notyfikowana zatwierdza system jakości producenta i wykonuje badanie projektu zakończone wystawieniem certyfikatu badania projektu, a następnie sprawuje nadzór.

Obecnie przy ocenie zgodności gazomierzy i przeliczników do gazomierzy najpowszechniej wykorzystywane jest pierwsze rozwiązanie, tj. moduł B + D. Przy ocenie zgodności w świetle wszystkich ww. procedur konieczny jest udział strony trzeciej, tj. jednostki notyfikowanej.

Zaletą zastosowania podczas oceny zgodności procedury składającej się z modułów B i D jest to, że producent może sam w procesie weryfikacji końcowej przyrządu nałożyć opracowane przez siebie cechy zabezpieczające (w miejsce uprzednio stosowanych cech legalizacyjnych urzędowych). Rozwiązanie to daje istotne oszczędności ekonomiczne dla producentów, niemniej jednak może ono nieść zagrożenie w związku z ewentualnymi ingerencjami w cechy zabezpieczające, które nie wymagają rejestracji poza zgłoszeniem wzoru cechy do jednostki notyfikowanej przeprowadzającej ocenę zgodności.

Dyrektywa 2014/68/UE (PED) [11], dotycząca urządzeń ciśnieniowych

Wymieniona wyżej dyrektywa obejmuje swoim zakresem wytwarzanie, projektowanie i ocenę zgodności urządzeń ci-

śnieniowych i zespołów o najwyższym dopuszczalnym ciśnieniu przekraczającym 0,5 bar. Należy jednak zwrócić uwagę, że dyrektywy tej, zgodnie z art. 1 punkt 2a, nie stosuje się między innymi do „rurociągów przesyłowych składających się z rurociągów lub układu rurociągów, zaprojektowanych do przesyłania wszelkich płynów lub substancji do lub z instalacji (nabrzeżnych lub oddalonych od brzegu), począwszy od ostatniego elementu odcinającego w granicach instalacji łącznie z tym elementem, z wszystkimi przyłączonymi urządzeniami przeznaczonymi specjalnie dla rurociągów przesyłowych; wyłączenia tego nie stosuje się do standardowych urządzeń ciśnieniowych, takich jak te znajdujące się w stacjach redukcji ciśnienia lub stacjach sprężania”. Ponadto dyrektywa [11] nie ma też zastosowania w przypadku urządzeń spalających paliwa gazowe objętych dyrektywą 2009/142/WE [9], niesklasyfikowanych wyżej niż w kategorii I.

Poprzednio obowiązująca dyrektywa 97/23/WE (PED) [8] została zastąpiona od 19 lipca 2016 r. przez przekształconą dyrektywę 2014/68/EU (PED) [11]. Oprócz dostosowania do nowych ram prawnych przekształcona dyrektywa wprowadziła w art. 13 zmienione wymagania dot. klasyfikacji płynów, które obowiązują w Unii Europejskiej od 1 czerwca 2015 r. i zostały przyjęte do prawa polskiego rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 11 lutego 2015 r. [21] jeszcze przed wdrożeniem całej dyrektywy 2014/68/EU (PED) [26]. Istotną zmianą jest również wymaganie dotyczące przeprowadzenia oceny ryzyka w dokumentacji technicznej sporządzanej przez producenta. W wyniku dostosowania do nowych ram prawnych przemianowaniu uległy niektóre moduły oceny zgodności.

Obecnie zatem, po wdrożeniu do prawa polskiego rozporządzeniem krajowym [16] dyrektywy 2014/68/EU (PED) [11], w zależności od kategorii urządzenia, określonej zgodnie z załącznikiem nr I do rozporządzenia, obowiązują procedury oceny zgodności przedstawione w tabelicy 1. Wymienione w niej procedury, za wyjątkiem modułu A, wymagają zaangażowania jednostki notyfikowanej. Wybór procedury oceny zgodności, która odpowiada danej kategorii urządzenia ciśnieniowego, należy do producenta. Producent ma prawo również wybrać jedną z procedur właściwych dla wyższej kategorii urządzenia. Jak widać z zestawienia w tabelicy 1, dla urządzeń kategorii I i II można wybrać procedury niewymagające przeprowadzenia badania typu, podczas gdy dla urządzeń stwarzających większe zagrożenie, należących do kategorii III i IV, wymagane jest badanie typu (moduł B) z odpowiednim modułem kontroli produkcji lub pełne zapewnienie jakości – moduł H lub H1. W przypadku produkcji nieseryjnej możliwy jest wybór modułu G, czyli weryfikacji jednostkowej.

W module A producent wywiązuje się z określonych obowiązków, a więc sporządza dokumentację techniczną

Tablica 1. Procedury oceny zgodności w dyrektywie 2014/68/UE [11]

Kategoria urządzenia	Procedury oceny zgodności
I	A – wewnętrzna kontrola produkcji
II	A2 – wewnętrzna kontrola produkcji oraz nadzorowana kontrola urządzeń ciśnieniowych w losowych odstępach czasu
	D1 – zapewnienie jakości procesu produkcji
	E1 – zapewnienie jakości kontroli i badania gotowych urządzeń ciśnieniowych
III	B (typ projektu) + D – badanie typu UE + zgodność z typem w oparciu o zapewnienie jakości procesu produkcji
	B (typ projektu) + F – badanie typu UE + zgodność z typem w oparciu o weryfikację urządzeń ciśnieniowych
	B (typ produkcji) + E – badanie typu UE + zgodność z typem w oparciu o zapewnienie jakości urządzeń ciśnieniowych
	B (typ produkcji) + C2 – badanie typu UE + zgodność z typem w oparciu o wewnętrzną kontrolę produkcji oraz nadzorowaną kontrolę urządzeń ciśnieniowych w losowych odstępach czasu
	H – zgodność oparta na pełnym zapewnieniu jakości
IV	B (typ produkcji) + D – badanie typu UE + zgodność z typem w oparciu o zapewnienie jakości procesu produkcji
	B (typ produkcji) + F – badanie typu UE + zgodność z typem w oparciu o weryfikację urządzeń ciśnieniowych
	G – zgodność w oparciu o weryfikację jednostkową
	H1 – zgodność oparta na pełnym zapewnieniu jakości i badaniu projektu

oraz podejmuje niezbędne działania, aby proces wytwarzania i kontrola urządzeń zapewniały spełnienie wymagań stawianych w rozporządzeniu. Jako że w ocenie zgodności nie uczestniczy jednostka notyfikowana, za oznakowaniem CE nie umieszcza się numeru jednostki.

W module A2 producent, podobnie jak w module A, wiązuje się z przypisanymi mu obowiązkami oraz dokonuje oceny końcowej urządzeń ciśnieniowych. Jednostka notyfikowana w losowych odstępach czasu przeprowadza kontrolę urządzeń w celu potwierdzenia ich zgodności oraz zgodności wewnętrznej kontroli produkcji prowadzonej przez producenta z wymaganiami rozporządzenia.

W module C2 zadania producenta i jednostki notyfikowanej są takie jak w module A2 z tą różnicą, że moduł C2 poprzedzony jest modulem B (badanie typu UE – typ produkcji).

W module D1 jednostka notyfikowana zatwierdza i monitoruje system jakości producenta, podobnie jak w module D.

Różnica pomiędzy tymi modułami polega na tym, że moduł D1 nie jest poprzedzony badaniem typu (modulem B).

Moduły E i E1 również różnią się między sobą tylko tym, że moduł E1 nie jest poprzedzony badaniem typu. W obu tych modułach jednostka notyfikowana zatwierdza i monitoruje system jakości producenta, w którym najważniejszą część stanowią badania po zakończeniu wytwarzania urządzenia.

W modułach H i H1 jednostka notyfikowana zatwierdza system jakości producenta i go monitoruje, natomiast w module H1 dodatkowo bada adekwatność projektu technicznego urządzeń ciśnieniowych, co poświadcza certyfikatem badania projektu UE.

Zadania jednostki notyfikowanej w pozostałych modułach, tj. F – zgodność z typem w oparciu o weryfikację urządzeń oraz G – zgodność w oparciu o weryfikację jednostkową, są takie same, jak opisano w poprzednich punktach, dotyczących dyrektyw GAD [18] i MID [11].

Procedury oceny zgodności dotyczące wyrobów budowlanych

Zgodnie z postanowieniami art. 5 ustawy o wyrobach budowlanych [23] do obrotu w Polsce mogą być wprowadzane następujące wyroby:

- wyrób objęty normą zharmonizowaną lub zgodny z wydaną dla niego europejską oceną wyłącznie zgodnie z rozporządzeniem 305/2011 [19] – jest to obszar zharmonizowany dotyczący wyrobów objętych obowiązkiem znakowania znakiem CE,
- wyrób nieobjęty normą zharmonizowaną i dla którego nie została wydana europejska ocena techniczna – może

być wprowadzony do obrotu, jeżeli został oznakowany znakiem budowlanym – obszar krajowy.

Ponadto wyrób nieobjęty zakresem przedmiotowym zharmonizowanych specyfikacji technicznych może być udostępniany na rynku krajowym, jeżeli został legalnie wprowadzony do obrotu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, EFTA lub w Turcji.

Wyrobem budowlanym, zgodnie z definicją z art. 2 rozporządzenia 305/2011 (CPR) [19], jest każdy wyrób lub zestaw wyprodukowany i wprowadzony do obrotu w celu trwałego

wbudowania w obiektach budowlanych lub ich częściach, którego właściwości wpływają na cechy użytkowe obiektów budowlanych w stosunku do podstawowych wymagań dotyczących obiektów budowlanych.

Obszar zharmonizowany

W punkcie 2.2 przedstawiono funkcjonowanie systemu oceny zgodności mającego zastosowanie do wyrobów budowlanych w obszarze zharmonizowanym.

Filozofią rozporządzenia 305/2011 (CPR) [19] jest spojrzenie przez pryzmat właściwości użytkowych wyrobów budowlanych, toteż producent po dokonaniu oceny określa typ wyrobu i wystawia deklarację właściwości użytkowych. Oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych należy dokonać według procedur wskazanych w zharmonizowanej specyfikacji technicznej. Procedury te, czyli systemy oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych (SOiWSWU), zostały opisane w załączniku nr V do rozporządzenia 305/2011 (CPR) [19] (tablica 2).

W przypadku gdy dla wyrobu budowlanego została wydana europejska ocena techniczna, uznawana jest ona za ocenę właściwości użytkowych i w związku z tym zadania do-

tyczące tej oceny nie są realizowane ani przez producenta, ani przez jednostkę notyfikowaną.

Obszar krajowy

W zakresie obszaru krajowego obowiązuje rozporządzenie [15] w sprawie sposobów deklarowania zgodności wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym, wydane na podstawie ustawy o wyrobach budowlanych [23]. Producent zobowiązany jest dokonać oceny zgodności poszczególnych grup wyrobów według systemu określonego w specyfikacji technicznej lub wskazanego w załączniku nr 1 do wyżej wymienionego rozporządzenia. Następnie powinien on wystawić krajową deklarację zgodności i oznakować wyrób znakiem budowlanym przed wprowadzeniem go do obrotu. Procedury oceny zgodności nazwane systemami oceny zgodności zostały opisane w rozdziale 2 § 4 ust. 3 rozporządzenia [15]. W tablicy 3 podano zestawienie tych systemów.

W powyższych systemach, nawet tam, gdzie zadaniem jednostki akredytowanej jest przeprowadzenie badania typu, próbki do badań mogą być pobrane i dostarczone przez producenta.

W krajowym obszarze wyrobów budowlanych Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy posiada akre-

Tablica 2. Systemy oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych (SOiWSWU) wyrobów budowlanych w obszarze zharmonizowanym

SOiWSWU	Zadania producenta	Zadania jednostki notyfikowanej – jednostki certyfikującej wyroby lub ZKP (JC), lub notyfikowanego laboratorium badawczego (LAB)	Baza do znakowania CE – dokumenty producenta (P) oraz wydane przez jednostkę notyfikowaną
4	<ul style="list-style-type: none"> ocena właściwości użytkowych wyrobu (w tym pobieranie próbek do badań) zakładowa kontrola produkcji 	nie ma zadań	P: deklaracja właściwości użytkowych
3	<ul style="list-style-type: none"> zakładowa kontrola produkcji 	LAB: <ul style="list-style-type: none"> ocena właściwości użytkowych wyrobu (próbki do badań pobrane przez producenta) 	P: deklaracja właściwości użytkowych LAB: ocena właściwości użytkowych wyrobu
2+	<ul style="list-style-type: none"> ocena właściwości użytkowych wyrobu (w tym pobieranie próbek do badań) zakładowa kontrola produkcji badanie próbek według planu 	JC: <ul style="list-style-type: none"> wstępna inspekcja zakładu i ZKP kontynuacja nadzoru oceny i ewaluacji ZKP 	P: deklaracja właściwości użytkowych JC: certyfikat zgodności ZKP
1	<ul style="list-style-type: none"> zakładowa kontrola produkcji dalsze badania próbek według planu 	JC: <ul style="list-style-type: none"> ocena właściwości użytkowych wyrobu (w tym pobieranie próbek do badań) wstępna inspekcja zakładu i ZKP kontynuacja nadzoru oceny i ewaluacji ZKP 	P: deklaracja właściwości użytkowych JC: certyfikat stałości właściwości użytkowych
1+	<ul style="list-style-type: none"> zakładowa kontrola produkcji dalsze badania próbek według planu 	JC: <ul style="list-style-type: none"> ocena właściwości użytkowych wyrobu (w tym pobieranie próbek do badań) wstępna inspekcja zakładu i ZKP kontynuacja nadzoru oceny i ewaluacji ZKP kontrolne badanie próbek pobranych przez JC w zakładzie lub magazynie 	

Tablica 3. Systemy oceny zgodności wyrobów budowlanych w obszarze krajowym

System	Zadania producenta	Zadania jednostki akredytowanej	Baza do znakowania znakiem budowlanym – dokumenty producenta (P) oraz wydane przez jednostkę akredytowaną (JA)
4	<ul style="list-style-type: none"> wstępne badania typu wyrobu zakładowa kontrola produkcji 	nie ma zadań	P: krajowa deklaracja zgodności JA: sprawozdanie z badań typu
3	<ul style="list-style-type: none"> zakładowa kontrola produkcji 	<ul style="list-style-type: none"> wstępne badanie typu wyrobu 	
2	<ul style="list-style-type: none"> wstępne badanie typu wyrobu zakładowa kontrola produkcji 	<ul style="list-style-type: none"> wstępna inspekcja zakładu i ZKP 	P: krajowa deklaracja zgodności JA: certyfikat ZKP
2+	<ul style="list-style-type: none"> wstępne badanie typu wyrobu zakładowa kontrola produkcji badanie próbek zgodnie z planem 	<ul style="list-style-type: none"> wstępna inspekcja zakładu i ZKP ciągły nadzór, ocena i akceptacja ZKP 	
1	<ul style="list-style-type: none"> zakładowa kontrola produkcji uzupełniające badanie próbek zgodnie z planem 	<ul style="list-style-type: none"> wstępne badanie typu wyrobu wstępna inspekcja zakładu i ZKP ciągły nadzór, ocena i akceptacja ZKP 	
1+	<ul style="list-style-type: none"> zakładowa kontrola produkcji uzupełniające badanie próbek zgodnie z planem 	<ul style="list-style-type: none"> wstępne badanie typu wyrobu wstępna inspekcja zakładu i ZKP ciągły nadzór, ocena i akceptacja ZKP badanie sondażowych próbek pobranych z zakładu, z rynku lub na placu budowy 	P: krajowa deklaracja zgodności JA: certyfikat zgodności wyrobu

dytację do przeprowadzania oceny zgodności wyrobów stosowanych w sieciach i instalacjach gazowych, ale też wyrobów stosowanych w sieciach i instalacjach wody pitnej i sanitarnej. Instytut jest również upoważniony do wydawania aprobat technicznych w zakresie wyrobów budowlanych stosowanych w sieciach i instalacjach gazowych.

Zakładowa kontrola produkcji

W każdym systemie oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych czy też krajowym systemie oceny zgodności producent wyrobu budowlanego powinien zapewnić ustanowienie i wdrożenie zakładowej kontroli produkcji (zwanej w skrócie ZKP), czyli procedur zapewniających utrzymanie w produkcji seryjnej deklarowanych właściwości użytkowych wyrobu. W ramach zakładowej kontroli produkcji producent powinien określić:

- organizację zakładowej kontroli produkcji, w tym personel odpowiedzialny za jakość, zakres jego uprawnień, odpowiedzialność i wzajemne zależności,
  - procedury (instrukcje) zakładowej kontroli produkcji,
  - sposób prowadzenia i nadzorowania zapisów,
  - zasady doboru i kwalifikacje personelu.
- Procedury (instrukcje) zakładowej kontroli produkcji powinny obejmować między innymi:
- wymagania dla surowców oraz zasady ich badań i odbiorów,
  - badania i kontrole wykonywane w czasie produkcji,
  - badania gotowych wyrobów, ich zakres i częstotliwość,
  - sposób postępowania z wyrobem niezgodnym z wymaganiami, w tym reklamacje,
  - nadzór nad aparaturą kontrolno-pomiarową,
  - sposób postępowania z wyrobem gotowym i znakowanie.

Oznakowanie CE

Po przeprowadzeniu przez producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela odpowiednich procedur oceny zgodności, tam, gdzie jest to przewidziane, z udziałem jednostki notyfikowanej, np. Instytutu Nafty i Gazu – Państwowego Instytutu Badawczego, na każdym urządzeniu lub tabliczce znamionowej umieszczany jest znak CE (za wyjątkiem osprzętu). Za znakiem CE należy umieścić numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej uczestniczącej w kontroli produkcji wyrobu. W przypadku przyrządów pomiarowych oprócz oznakowania CE wymagane jest naniesienie dodatkowego oznakowania metrologicznego, które składa się z du-

żej litery „M” i dwóch ostatnich cyfr roku jego naniesienia otoczonych prostokątem. Wysokość prostokąta jest równa wysokości oznakowania CE. Oznakowaniu CE towarzyszą inne informacje, które są określone w aktach unijnego prawodawstwa harmonizacyjnego czy też krajowych rozporządzeniach wdrażających dyrektywy. Ogólne zasady oznakowania CE wynikają z art. 30 rozporządzenia (WE) 765/2008 [20].

Przykład oznakowania CE z oznakowaniem metrologicznym z zastosowaniem numeru identyfikacyjnego INiG – PIB:

Certyfikacja urządzeń i armatury gazowej w trybie dobrowolnym

W ustawie o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku [26] dopuszcza się dokonywanie oceny zgodności w trybie dobrowolnym. Art. 7 ust. 2 ustawy stanowi, że niezależnie od obowiązkowej oceny zgodności dozwolone jest dokonywanie dobrowolnej oceny zgodności na warunkach uzgodnionych przez zainteresowane strony.

Jak przedstawiono w artykułach z 2009 r. [2] oraz 2014 r. [3], system certyfikacji dobrowolnej może dotyczyć wyrobów nieobjętych obowiązkowym systemem oceny zgodności, jak również może być zastosowany do wyrobów, które są objęte zharmonizowanym prawodawstwem unijnym lub przepisami krajowymi dotyczącymi obowiązkowej oceny zgodności. Niemniej jednak wymagania, jakie stawia się takim wyrobom, powinny być zwiększone w stosunku do wymagań wynikających z przepisów prawnych.

W przypadku certyfikacji dobrowolnej znak certyfikacji powinien mieć znaczenie oraz formę graficzną różniącą się od oznakowania CE lub krajowego znaku budowlanego.

Jednym z rodzajów dobrowolnej oceny zgodności przepro-

wadzanej przez Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy jest certyfikacja na znany już i ceniony przez klientów znak bezpieczeństwa i jakości „B”. Znak ten mogą otrzymywać wyroby krajowe i zagraniczne zgodne z wymaganiami ustalonymi w dokumencie przywołanym w certyfikacie, czyli w kryteriach technicznych. Prowadzona w Instytucie certyfikacja urządzeń i armatury gazowej w trybie dobrowolnym opiera się na następującym modelu:

- badania pełne wyrobu,
- ocena systemu jakości producenta poprzez kontrolę wstępną,
- nadzór w okresie ważności certyfikatu, obejmujący okresowe kontrole systemu jakości wytwórcy oraz w niektórych przypadkach badania wyrobów pobranych u producenta i/lub w handlu.

Znak „B” potwierdza, że żaden wyrób wyprodukowany zgodnie ze wzorem typu i użytkowany zgodnie z przeznaczeniem nie stwarza zagrożenia dla życia, zdrowia, mienia i środowiska naturalnego.

Prosimy cytować jako: *Nafta-Gaz* 2016, nr 12, s. 1124–1136, DOI: 10.18668/NG.2016.12.17

Artykuł nadesłano do Redakcji 2.11.2016 r. Zatwierdzono do druku 24.11.2016 r.

Literatura

- [1] Gacek Z.: *Ocena zgodności przyrządów pomiarowych na podstawie specyfikacji zharmonizowanych (normy EN i zalecenia OIML) oraz innych dokumentów*. *Nafta-Gaz* 2016, nr 4, s. 262–270m, DOI: 10.18668/NG.2016.04.04.
- [2] Jaworski J.: *Rola systemu certyfikacji w zapewnieniu jakości wyrobów w gazownictwie*. *Gaz, Woda i Technika Sanitarna* 2009, nr 10, s. 32–37.
- [3] Jaworski J.: *Znak bezpieczeństwa i jakości „B” dla gazomierzy miechowych – narzędzie wspierające budowę rynku zaawansowanych technologii pomiarowych*. *Gaz, Woda i Technika Sanitarna* 2014, nr 12, s. 460–462.
- [4] Kułaga P.: *Ocena zgodności gazomierzy inteligentnych w świetle wymagań dyrektywy metrologicznej*. *Nafta-Gaz* 2014, nr 6, s. 375–382.
- [5] Tyszownicka M., Jaworski J.: *Wybrane problemy systemu oceny zgodności i prawnej kontroli metrologicznej na przykładzie gazomierzy i przeliczników*. *Nafta-Gaz* 2012, nr 12, s. 1030–1035.
- [6] Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 768/2008/WE z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie wspólnych ram dotyczących wprowadzania produktów do obrotu, uchylająca decyzję Rady 93/465/EWG (Dz. Urz. UE L 218 z 11 sierpnia 2008 r., s. 82).
- [7] Dyrektywa 2004/22/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie przyrządów pomiarowych (Dz. Urz. UE L 135 z 30 kwietnia 2004 r., s. 1).
- [8] Dyrektywa 97/23/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 maja 1997 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich dotyczących urządzeń ciśnieniowych (Dz. Urz. UE L 181 z 9 lipca 1997 r., s. 1).
- [9] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/142/WE z dnia 30 listopada 2009 r. odnosząca się do urządzeń spalających paliwa gazowe (wersja ujednoliczona) (Dz. Urz. UE L 330 z 16 grudnia 2009 r., s. 10).
- [10] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/32/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku przyrządów pomiarowych (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 96 z 29 marca 2014 r., s. 149).
- [11] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/68/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku urządzeń ciśnieniowych (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 189 z 27 czerwca 2014 r., s. 164).
- [12] Dyrektywa Rady 92/42/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie wymogów sprawności dla nowych kotłów wody gorącej opalanych paliwem płynnym lub gazowym (Dz. U. L 167 z 22 czerwca 1992 r., s. 17).
- [13] Rozporządzenie Komisji (UE) nr 813/2013 z dnia 2 sierpnia 2013 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów ekoprojektu dla ogrzewaczy pomieszczeń i ogrzewaczy wielofunkcyjnych (Dz. Urz. UE L 239 z 6 września 2013 r., s. 136).
- [14] Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 20 października 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań doty-

czących efektywności energetycznej nowych wodnych kotłów grzewczych opalanych paliwami ciekłymi lub gazowymi (Dz. U. Nr 218, poz. 1846).

- [15] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie sposobów deklarowania zgodności wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym (Dz. U. Nr 198, poz. 2041 z późn. zm.).
- [16] Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 11 lipca 2016 r. w sprawie wymagań dla urządzeń ciśnieniowych i zespołów urządzeń ciśnieniowych (Dz. U. poz. 1036).
- [17] Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 2 czerwca 2016 r. w sprawie wymagań dla przyrządów pomiarowych (Dz. U. poz. 815).
- [18] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/426 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie urządzeń spalających paliwa gazowe oraz uchylecia dyrektywy 2009/142/WE (Dz. Urz. UE L 81 z 31 marca 2016 r., s. 99).
- [19] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106/EWG (Dz. Urz. UE L 88 z 4 kwietnia 2011 r. z późn. zm.).
- [20] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. ustanawiające wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 339/93 (Dz. Urz. UE L 218 z 11 sierpnia 2008 r., s. 30).
- [21] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 11 lutego 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń ciśnieniowych i zespołów urządzeń ciśnieniowych (Dz. U. poz. 244).
- [22] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń spalających paliwa gazowe (Dz. U. Nr 263, poz. 2201).
- [23] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz. U. z 2014 r. poz. 883 z późn. zm.).
- [24] Ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. Nr 229, poz. 2275 z późn. zm.).
- [25] Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy o systemie oceny zgodności (Dz. U. poz. 898).
- [26] Ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz. U. poz. 542 z późn. zm.).
- [27] Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. Nr 166, poz. 1360 z późn. zm.).

Dr inż. Jacek JAWORSKI
Adiunkt; zastępca Dyrektora ds. Gazownictwa.
Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy
ul. Lubicz 25 A
31-503 Kraków
E-mail: jacek.jaworski@inig.pl

Mgr inż. Magdalena SWAT
Kierownik Biura Certyfikacji.
Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy
ul. Lubicz 25 A
31-503 Kraków
E-mail: [magdalena.swat@inig.pl](mailto:magdalenaswat@inig.pl)

OFERTA

ZAKŁAD NORMALIZACJI

Zakres działania:

- prowadzenie Sekretariatu Komitetu Technicznego 222 ds. Przetworów Naftowych i Cieczy Eksploatacyjnych;
- prowadzenie Sekretariatu Podkomitetu ds. Paliw Płynnych KT222/PK1;
- prowadzenie Sekretariatu Podkomitetu ds. Asfaltów KT222/PK2 we współpracy z Zakładem Olejów, Środków Smarowych i Asfaltów;
- prowadzenie Sekretariatu Podkomitetu ds. Olejów Smarowych KT222/PK3;
  - » opracowywanie Polskich Norm PN, wprowadzających Normy Europejskie (EN) oraz Normy Międzynarodowe (ISO) z zakresu wymagań i metod badań: paliw silnikowych (benzyny silnikowej, olejów napędowych, LPG), biopaliw, biokomponentów, środków smarowych asfaltów;
  - » opracowywanie Polskich Norm własnych z zakresu KT 222;
  - » opiniowanie dokumentów normalizacyjnych PKN, ISO i CEN z tego zakresu oraz udział w pracach normalizacyjnych Komitetów Technicznych CEN.
- opracowywanie Norm Zakładowych z dziedziny sektora naftowego i gazowniczego oraz prowadzenie rejestru i zbioru Norm Zakładowych INiG-PIB.

Dział ds. Sekretariatów Komitetów Technicznych nr 31 i nr 277 prowadzi Sekretariaty KT 31 i KT 277

Kierownik: mgr inż. Zofia Błaszkiwicz
Adres: ul. Łukasiewicza 1, 31-429 Kraków
Telefon: 12 617 75 59
Faks: 12 617 75 22
E-mail: zofia.blaszkiewicz@inig.pl

